

Gründ

Hag adarre
diwar-benn
ar Chart !

N° 23

Petra 'ra
Kuzul
Sevenadurel
Breiz ?

NEVEZ

Petra
deuio
an " Eil Yez "
da veza ?

BRUD NEVEZ

KELAOUENN VREZONEG MIZIEG

N° 23 — MIZ MEURZ 1979

Rener : Andreo Merser

Sekretour : Jakez Salaun

An oll lizerou ha skridou a zo da veza kaset da : BRUD NEVEZ, 6 ru
Beaumarchais, 29200 BREST.

Priz an niverenn-mañ : 8 lur

Koumanant-bloaz : - priz ordinal : 50 lur
- koumanant-skoazell : azaleg 60 lur
- studierien, soudarded : 30 lur
- broiou estrañjour : 60 lur

Eur houmanant-bloaz a dalvez evid 10 niverenn.

Ar chekennou-bank a zo da veza kaset war-eeun da : Brud Nevez, 6 ru
Beaumarchais, 29200 BREST.

Ar chekennou-post a zo da veza laket war ano P.-M. Mevel, C.C.P. 1499-55
Roazon.

I.S.S.N. : 0399-7014

Disklêriet hervez al lezenn : Kenta trimiziad 1978.

C.P.P.A.P. : n° 34.627

Ar merour : P.-M. Mevel

Moulet gand Ti-moullerez ar Martolod, er Gelveneg (Imprimerie du Marin,
le Guilvinec).

C. evid an oll bennadou.

N'eus ket a aotre d'embann eur pennad diwar Brud Nevez, heb beza bet an
aotre d'henn ober.

Ar skridou hag ar pennadou a vez embannet e " Brud Nevez ", n'emaint ket
da veza laket war gont ar gelaouenn heh-unan, war gont ar re o-deus skrivet
anezo hebken.

Ar skridou ne vint ket embannet a vo kaset en-dro ma vez tu.

TAOLENN

- Perag an niverenn-man	P. 3
- Skrid-diazez kulturel Breiz	P. 5
- Hag adarre diwar-benn ar chart	P. 11
- Kelenn ar Brezoneg	P. 14
- Ar goulennou kulturel dirag Kuzul-Breiz	P. 23
- Oberiantizou Kuzul Sevenadurel Breiz	P. 25
- Kudennou ar Skingomz hag ar Skinwel brezoneg	P. 28
- Teir eurvez evid ar Brezoneg en Derez Kenta	P. 31
- Petra deuo da veza an " Eil Yez " ?	P. 34
- Ar Brezoneg ebarz ar Helaouennou	P. 37

LENNIT BRUD NEVEZ BEB MIZ

- « Brud Nevez nous paraît sur la bonne voie : les quatre premiers numéros nous ont donné de bons textes... Il lui faut se gagner de nouveaux lecteurs. Un objectif nullement déraisonnable, étant donné la qualité des premiers numéros et le talent de ses collaborateurs. » **Roger Laouénan, le Télégramme.**

- « Telle qu'elle est conçue, cette nouvelle formule donne à Brud Nevez une place à part dans le concert des publications en langue bretonne. Une place à part, et pas la dernière. » **Bernard Boudic, Ouest-France.**

- « Ar re a skriv e-barz n'ema ket o yez da zeski ganto... » **Barr-Heol.**

- « Une présentation nouvelle et très agréable... Un évident dynamisme... » **Breiz - Kendalc'h.**

- « Brud fait peau neuve et devient mensuelle... » **Yann-Ber Piriou, le Peuple Breton.**

- « Pennadoù lennegel a-bouez... Bewech eun tañva euz buhez ar vro en amzer-vremañ... Eur brezoneg disi, pinvidig, hag èz da lenn. » **Bretagne-Aujourd'hui, les Cahiers du Bleun-Brug.**

- « La collaboration de bretonnants unanimement appréciés... Un breton vivant, d'une lecture facile pour tous... » **Le Breton socialiste.**

- « La variété et l'intérêt des textes... Les premiers numéros ont déjà révélé au public des auteurs nouveaux... » **Amañ Emgleo Breiz.**

- « Yaouankeet eo Brud, ha n'eo ket 'eun tammig... » **Bleun-Brug Feiz-ha-Breiz.**

Beb miz e vez da lenn e Brud Nevez : barzonegou ha kanaouennou, danevellou ha kontadennoù, peziou-c'hoari, studiadennoù, nevezentiou...

Grit eun taol-èsé : koumanantit evid eur bloaz, ha n'ho-po ket a geuz. Da 50 lur ema ar houmanant-ordinal evid eur bloaz. Kas an arhant d'ar CCP P.M. Mevel 1499-55 Rennes, pe war-eeun da Vrud Nevez, 6 rue Beaumarchais e Brest.

Perag an niverenn-mañ ?

Bloaz a zo m'eo bet sinet Skrid-diazez Sevenadurel Breiz, hag eo deut ar poent da ober ar gont resiz euz an nebeud a bromesou a zo bet sevenet hag euz ar re, kalz niverusoh ha pouezusoh, ha n'int ket bet kaset da benn. Kement-se evid gweled mad ha piz ar pezh a zo da glask gounid, dreistoll pa zofjher er bloavezh-skol da zond, a grogo abenn pevar miz ahann !

Greet on-eus or zofjher eta embann heul-da-heul testenn diou lodenn genta ar chart (diwar-benn ar Helenn hag ar Radio-Tele) hag eun daolenn euz kement a zo bet greet hag a jom da ober. A-bouez braz ive rei da anaoud ar goulennoù displeget en o mennadoù pe aliou gand Kuzul-Breiz ha gand ar Huzul Sevenadurel.

Ouspenn-ze, kudennoù nevez a zo o paouez en em zispaka, abaoe m'eo bet votet ar mennadoù hag aliou-ze : dleet eo o rei da anaoud ive. Hag evelse e vo sklerroh dirag on oll lennerien linennou braz ha poefjher resiz ar stourm a zo da gas war-raog er miziou-mañ da zond.

N'eo ket trawalh avad diskouez en eur gelaouenn e brezoneg war pe du e tleer dougen or strivou, nag, ahendall, poueza war an dud dilennet ha tud ar galoud... Eul labour ken red all eo rei da houd da gelennerien Vreiz ar pezh ne oar ket an darn vrasa anezou a-zivoud ar reolennoù bet votet ha sinet warlene. Rag eun dra iskiz a zo : n'eus bet kemennet kouiz lavared netra ez-ofisiel d'ar skolioù diwar-benn ar chart !

Setu perag emañ Emgleo Breiz oh embann, - war eun dro gand an niverenn-mañ, euz Brud Nevez, e brez-neg, ha ne vo tizet ganti, siwaz, nemed eun nebeud kantadou a genvroiz, - eun niverenn " Amañ, Emgleo Breiz ", e galleg, enni al lodenn euz ar chart o tenna d'ar Helenn ha d'ar Hleved-ha-Selled, hag an Aliou votet e miz c'hwevrer gand Kuzul Sevenadurel Breiz.

Bez e vo ive en niverenn-ze eun toullad diskleriadurioù diwar-benn an implij greet beteg bremañ euz ar skrid-diazez, ar pez a zoñj Emgleo Breiz hag ar strolladou a labour gantañ, hag eun diverra euz goulennou ar Sindikajou kelennerien.

Ha peogwir ez euz deut deom eun tamm yalhadiq, goulennet digand ar chart da helloud kas keleier d'or henvroiz, e vo implijet eun darn anezi da gas " Amañ, Emgleo Breiz " en oll Skolachou, Liseou, Skoliou-Meur ha Skoliou-Uhel al Labour a gaver dre ar vro, hag en oll skoliou Kenta Derez a Vreiz-Izel. Ne vo ket gelllet, allaz, tizoud na kalz kerent, na kalz a re yaouank, hogen, da nebeuta, ne jomo ket an darn vuia euz Kelennerien ar vro-mañ heb gweled ar pez a zo bet gouestlet d'ar Vretoned, - forz pegen treud eo ar promesou-ze, - ha, gand-se, ar pez ne fell ket bremañ d'ar gouarnamant, evid doare, rei an tu a vefe sevenet !

EMGLEO BREIZ

Skrid-Diazez Kulturel Breiz

DIGORADUR

Ar Skrid-Diazez a zo, evid ar Stad, Ensavadur boutin Breiz ha Kuzulioù ar pemp departamant breizeg eun testeni eo anavezet gand personèlèz sevenadurel Breiz hag eo gwarantet dezi e hell en em ziskouez evel ma kar. Eur respont eo d'ar c'hoant he-deus ar bobl hag he hannaded e vije doujet hag enoret bepred ar personèlèz-se. Eur gammed eo hag a ziskouez e fell da Vreiz kemer en he harg he folitikèrèz kulturel. Evelse eh en em laka a-du gand an oll Stadoù a gemer soursi euz personèlèzioù o rannvroioù.

A-viskoaz he-deus personèlèz Vreiz en em ziskouezet en eur hiz dezi heh-unan war gement tachenn a zo euz ar vuez sosial. Al liou anezi a gaver e darempredou an dud, en doareoù-komz, en arzou koulz hag e boazamañchoù ar bobl. Bez ez eo ar brezoneg unan euz he diazezoù pouezusa. Koulskoude, sevenadur Breiz a zo muich eged eur hiz-displega hervez ar hustum pe eur hultur a ziwar-ar-mêz. Ne hell beza sevenadur gwirion ebéd nemed ha digeri a rafe war ar béd ha war an amzer-da-zond.

Menez ar Skrid-Diazez-mañ eo lakaad eun termen d'an troh a oa, etre eur hultur pobl, dalhmad pinvidiq ha beo-buezeg, med e riskl d'en em zastum warnañ e-unan, hag eur zevenadur kreñvoh, hag a jome, re aliez, dizebiant-kaer ouz an hini kenta. He fal eo, dre reolennou savet a-ratoz-kaer, lakaad da dalvezoud, war oll dachennou ar vuez speredel ha sosial, danvez dibar ar Zevenadurez Vreizeg, eun danvez hag a dleer peurzastum ha mired, studia ha rei tro dezi da zou-genn frouez.

(1) Lakeet eo bet e brezoneg gand ar henell Visant Sèttè skrid ar "CHARTRE CULTURELLE DE BRETAGNE". War goulenn an Dr. H. Bénard, deserveller ("rapporteur") ar Skrid-Diazez dirag Kuzul-Breiz, eo bet greet al labour-ze. -- Selled ouz an notenn e traoù ar bajenn 10.

Oh en em harpa war ar mennadou-ze, hag o terhel stard d'ar pezh a zo ar pouezusa, e tleer rei tu d'ar brezoneg, d'ar "gallo" ha da binvidigeziou an diou yez, da greski o flas en Deskadurez hag er Radio-Tele, hag evid tizoud ar pal-ze :

◆ peurzastum, mired ha studia oll binvidigeziou sevenadurel Breiz ha gwaranti dezo ar frankiz d'en em leda ar muia ma vo gelllet,

◆ o lakaad da veza implijet e kement tachenn gulturel a zo,

◆ kas endro hag harpa da vad buez sevenadurel ar hêriou ha ne hell beza hepti kultur ebéd,

◆ ingala ervad dre ar vro ar staliadurioù kulturel,

◆ lakaad da ziwan ha skoazella al labourioù-kroui e Breiz, e peb doare, war gement tachenn a zo, hag evid-se e vo greet implij euz kontrajou, kaierou-karg, urziou, sikourioù-arhant, prizioù ha kenstrivadegoù a beb seurt etre ar rannvroioù hag ar broioù.

En doare-ze, ar Skrid-Diazezh-mañ, oh enori an hir a labour a zo bet sevenet gand ar strolladoù breizeg, a ro dezo an tu da greski c'hoaz ha da greñvaad al labourioù boulhet ganto gand kement a nerz-kalon.

Teurel a ra evez ar Skrid-Diazezh, ouz eun toullad mennadou diwanet dre ar vro, hag e kinnig sevel eur Huzul Sevenadurel a Vreiz. Ar Huzul-ze, bodet ennañ pennobererien an Emzao Breizeg, a vo en e garg diskouez an hent, kennurzia an oberiantizou, alia ar re a vo fiziet enno ingala ar yalhadou, kenkoulz evid ar staliata hag evid kas al labour endro.

An arhant réd evid kas da benn ar plan-ze a zo divizet mad en araog : war zaou-hanter e vo evid ar staliata etre ar Stad hag Ensavadur Boutin Breiz, hag evid ar has-endro etre ar Stad hag an departamantchoù. Ar zikour-arhant-se a zeuio da greski ar perz biannoh kemeret gand ar strolladoù ha framadurioù skoazellet.

Ar re o-deus sinet ar Skrid-Diazezh a ro o gêr da rei an arhant prometet hervez ar pezh a zo skrivet amañ uheloh.

An divizou-arhant diwar-benn ar staliata a vo kemeret gand ar pennadureziou e karg. Evid ar yalhadou da gas al labour en-dro e vo divizet diwar o fenn gand eur homite ennañ kannaded ar Stad ha kannaded ar Huzulioù-departamant.

Ar Stad a bromet digreizenna e halloud war ar Rannvro, koulz evid ar staliata hag evid ar has-endro, ar Skrid-Diazezh o veza eun ere dibar etre ar Stad ha Breiz.

Ar Skrid-Diazezh a holo an oberiantizou o tenna da Zevenadur Breiz, d'ar helenn brezoneg e kement derez euz an Deskadurez ha d'ar pezh a zell ouz skigna ar zevenadur hag ar yez-se.

TITL I - KELENN AR BREZONEG HA KULTUR BREIZ

Ar Gouarnamant, o selled ouz ar yez hag ar zevenadur breizeg evel o tiplega eur stumm euz personèlèz Vreiz, a embann eo anavezet gantañ o zalvoudedez dibar hag o dellid.

Setu perag, evid respont da houlennoù Ensavadur Boutin Bro-Vreiz hag ar Huzulioù-Meur departamant, ar Gouarnamant a ro da anaoud éma a-du gand rei, en Deskadurez, eur plas d'ar yez ha d'ar zevenadur breizeg, hervez an dalvoudedeg o-deus e sell ouz natur an dén hag e zevenadurez. An dispignou a houlennoù kement-se a vezo da lakaad war gont ar Stad.

1. - Kelenn ar Zevenadur Breizeg

Eur gelennadurez e galleg war gement tra a zell ouz Zevenadur Breiz a vezo roet en oll skolioù ha dre ar vro a-béz, e diabarz ar programou nevez oh ober o flas da studi hervez ar hornad-bro : labourioù-dihuna er skolioù bugaligoù ha kenta, — istor, douaroniezh, ekonomiezh, kelennadurez lennegel hag arzel, er skolioù eil-derez. Ar helennadureziou-mañ a dalvez ive evid Breiz-Uhel hag a dleer implij he finvidigeziou kulturel.

Evid ésaad lakaad ar helennadureziou-ze da dalvezoud, Ministrèrèz an Deskadurez a labouro a-gevred gand servichou-kelenn an Diellou. Evelse, dastumadennou-kelenn dibar, maget a skwerioù beo, oh harpa anaoudedez hervez kulturel ar vro, a vo lakeet en o zav, dalhet e-ratre ha pourchaset gand harp Kreizenn Bedagogiezh ar Rannvro.

2. - Kelenn ar brezoneg en eil derez

Kelennet e vo ar brezoneg er 6ved hag er 5ved klas evel yez diréd.

Azaleg ar pevare hag an trede klas ha diwar digor ar bloaz-skol 1979, e vo krouet eun danvez-dre-zibab " yez ha sevenadur Breiz ". Bez e-nevo, e peb doare, an danvez

dibabet-se gwirioù an eil yez veo. Lakeet e vo, evel an danvezioù all da zibab, war ar paperioù-enskriva roet d'ar familhoù.

Bez e vo lakeet ez-reol eurvezioù ar helenn brezoneg, penn-da-benn an Eil Derez, e kont servichoù ar gelennerien a-youl-vad, hag e diabarz ar roll-amzer reiz.

3. - Ar brezoneg danvez da zibab er vachelouriez

An arnodenn vrezoneg diré da zo dija er vachelouriez a gendalho evel diagent.

Ouspenn-ze, an danvez-dre-zibab " yez ha sevenadur Breiz ", evel m'emañ diskleriet amañ uhellou, a dalvo da eil yez en oll rannoù ar vachelouriez.

Evelse e hello ar skolidi o-devo dibabet ar brezoneg kenderhel heb diskrog gand studi ar yéz, e-doug ar henta hag an eil Kelhiad.

4. - Kelenn ar brezoneg er henta derez

Er henta derez e vo digoret spered ar vugale d'ar brezoneg e-pad al labourioù-dihuna, eun eurvez beb sizun, war houlenn ar familhoù, ha gand ar vistri-skol a fello dezo.

Mistri-Skol, anezo kuzulierien bedagogel, a vo, tamm-ha-tamm, lakeet en hent, e peb departamant a Vreiz, azaleg ar bloaz-skol 1978.

5. - Stummidigez ar gelennerien

Ministrêrêz an Deskadurez a roio tro da zevel kelennerien varreg evid ar skolioù kenta hag ar skolioù eil-derez. Lakaad a raio da dalvezoud kement a zo réd, evid ma vo stank awalh ar gelennerien diouz an ezomm a vo anezo.

a) Evid ar skolioù-kenta-derez e vo savet stajou war an doareoù da gelenn ar yéz hag ar zevenadur breizeg, evid ar vistri a fello dezo, hervez ar gwir o-deus d'en em varrekaad dalhmad war o micher. Kelennet e vezo skolidi ar skolioù-mistri war ar Helenn brezoneg. Stummet e vint ive war gelenn ar zevenadurez vreizeg, e galleg, e kement skol-vistri a zo e Breiz.

b) Evid ar skolioù eil-derez, ar stajou berr a vez greet dija a vezo kresket o niver. Ar stajou-ze a bado tri pe bevar devez, darn anezo e sell ouz herez kulturel ar vro, darn all e-sell ouz ar yez. Niver ar stajerien a vezo daougementet adaleg 1978.

c) Evid d'ar gelennerien vrezoneg beza barreg war o micher, koulz er skolioù-kenta-derez hag er skolioù-eil-derez, e vo savet eur skol dre lizer hag a vo kaset endro gand " Kreizenn-Vroadel an Tele-Skol ". Evid-se a vo greet eun taol-esa kenta diwar an digeri-skol 1978, da helloud henn ober dre vraz azaleg ar bloaz 1981.

d) Evid ar pez a zell ouz ar Skolioù-Meur, e vezo roet nerz hag êzamañchoù d'an enklaskoù istorel ha kulturel. Ar henskoazell etre Skolioù-Meur Breiz en o strivou war an dachenn-ze a vezo c'hoaz kaset war-raog pelloh ha donnoh.

TITL II - SKIGN AR ZEVENADUREZ HAG AR BREZONEG. SKINGOMZ HA SKINWEL

Lakaad skigna anaoudegez ar vro hag ar yez dre ar radio hag an tele a zo eun dra red evid ma hello bleunia sevenadur Breiz.

Ar re o-deus sinet ar Skrid-Diazez, a anzav ne heller ket, war an dachenn-se, mond war-raog en eun taol hepken. Setu perag ar pez a lavar ar Skrid-Diazez war ar poent-se ne vezo sevenet mad nemed gand an amzer.

1. - Skingomz

Kerkent ha ma vo sinet ar Skrid-Diazez, plas ar brezoneg er radio a vo kresket. Ouspenn an daou bennad keleier pemdezieg a 10 munut, kaset gand Radio-Brest - Roh-Tredudon, e vezo savet, e brezoneg, diou abadenn all a dri hard-er pep hini (tri-hard-er adaleg 1978, tri hard-er ouspenn er bloaz 1979) diwar an amzer roet beteg-henn d'ar galleg. An abadennou-ze a hello beza savet dreist-oll evid al labourerien-douar, ar yaouankizou, ar skolioù, ha dre vraz, da skigna ar yéz hag ar gelennadurez vreizeg.

Eun abadenn-radio pemdezieg a 5 munut, e gwenedeg, a vezo skignet gand post-radio Gwened-Moustoer-Loguneh.

An eurvez vrezoneg a vez roet dija beb sizun war ar radio, a vezo kendalhet ganti evel diaraog.

2. - Skinwel

Diwar sinatur ar Skrid-Diazez, an 20 munut a vrezoneg a veze roet dija war an Tele beb pemzeg devez a deuo da veza sizuniegiel. Bez e hello kemer doare eun abadenn-dastumadenn gouestlet da yez ha sevenadur Breiz.

Ar vunutenn hanter a vrezonég a veze beteg-henn, diou wech beb sizun, a vezo lakeet en he flas teir vunutenn beb merher, ha pemp munutenn beb sadorn, raktal a-raog ar heleier pemdezieg.

Kresket e vezo c'hoaz plas ar vrezonég war FR3 azaleg ar bloaz 1980, pa ne ranko mui ar jadenn-ze rei programou TF1 an endervez. Niver koulz ha padelez an abadennoù brezonég a vezo kresket e dibenn ar bloaz 1978 diwar ar skiant-prena bet gounezet da heul implij ar reolennoù nevez lakeet amañ uhelloc'h.

3. - Kuzul-Alia Breiz ar Hleved-ha-Selled

Komite-Alia ar Hleved-ha-Selled evid ar Rannvro, merket gant artikl 3 lezenn ar 7 a viz eost 1974 diwar-benn ar radio hag an tele, a vo lakeet en e zav. Hag-eñ bodet ennañ tud dilennet, kannaded euz Ensavadur Boutin Bro-Vreiz ha penadureziou barreg, e vo goulennet e ali digand ar homite-ze diwar-benn ar hudennou o tenna da brogramou ar radio hag an tele e-barz ar rannvro, hag ive diwar-benn ar politikerezh heuliet er heñver-ze gand frammadur boutin ar Skri-gna.

(Trede lodenn ar Skrid-diazez, da veza embannet diwez-zatoh, anezi : " **Tilt III - Herez hag oberiantizou sevenadurel** ", a gaver enni ar reolennoù ha spisadurioù o tenna d'ar poentou-mañ :

1 - **Paliou kenta ar Skrid-diazez** : A) Bureo Teknik evid Breiz; B) Strolladou Sevenadurel Breiz; C) Chapelioù Breiz; D) Kreizenn Arzou an Ti; E) An Tiez-Bro; F) Mennadou all.

2 - **Ar Zikourioù-Arhant** : A) Evid ar Staliata; B) Evid kas endro al labourioù.

3 - **Doareoù an Ingala Yalhadou** ha savidigez Kuzul Sevenadurel Breiz hag ar Homite-Etredepartamant.

Dellezeg eo al lodenn-ze euz ar Skrid-diazez kaoud ouz e heul eun toullad diskleriadurioù ha barnadennoù, evel m'eo greet amañ pelloc'h diwar-benn al lodennoù o tenna d'ar Helenn ha d'ar Hleved-ha-Selled.)

Notenn. - Digemeret eo bet ar Chart-gand Kuzul-Breiz d'ar 24 a viz genver 1978 dindan ar stumm ma teue dez Pariz. Disheñvel-braz e oa, evid an Titlou I ha II, testenn ar "Mennad" bet votet pevar miz kentoh, d'an 23 a viz gwengolo 1977, gand ar memez Kuzul, - goude beza bet aozet da genta gand ar Homite Ekonomiel ha Sosial hag gand Komision 3 Kuzul-Breiz. - Herez a zo bet lavaret deom, sinet eo bet ar Skrid-Diazez d'an 2 a viz e'hwevrer 1978, e Pariz, gand ministred an Deskadurez hag ar Hultur, Prefet-Rannvro-Vreiz ha Prefeted ar pemp departamant, - diouz tu ar gouarnamant, - ha gand Prezidanted ar Kuzul Ekonomiel ha Sosial, Kuzul-Breiz hag ar pemp Kuzul-departamant, - diouz tu pennadureziou ar vro.

HAG ADARRE DIWAR-BENN AR CHART

Ar pez a vez greet...
ha ne vez ket

Hag adarre ? a lavaro darn... Daoust hag e talv ar boan selled ouz an treuz-implij a vez greet euz an tamm skrid-se ?

Respont a reom : N'eo ket Chart 1978 eun dra on-eus goulennet pe zivennet ! ... Setu bloaveziou ma stourmom endra hellom evid lakaad ar Stad da ziskleria e vo sevenet gwirioù Pobl Vreiz, - he gwir da ren heunan heh aferioù ha da zivizoud pe blas rei d'he yez ha d'he hultur war gement tachenn zo. Ha keid ha n'eo ket kemmet doare-gouarn ar Stad m'emañ Breiz enni, e stourmom evid ma vo savet ha digemeret eur statud-dre-vraz pe eul lezenn oh embann droejiou yezou minorezel Bro-Hall.

Lakaom e tigouezfe da Vreiz, - da heul eur stourmad kaset war-raog gand ar Vretoned, pe da heul digouezadennoù n'heller ket anaoud diwar-vremañ, - gounid frankizou ledan awalh : anad eo, ne jomfe ket ankoueet yez ha sevenadur or bro...

Bez e heller lakaad ne dosta ket " Chart Sevenadurel Breiz " warlene nag ouz eun doare " statud " dre vraz, nag ouz eur " skrid-feur ", eun emglevadeg gwirion

etre ar Stad ha Rannvro-Vreiz. N'eo nemed eun dastu-
madennig reolennou grataet, aotreet o rei da Vreiz,
diouz giz ar chartou " profet " gand ar roueed pe an
Aotrouien a wechall d'o hêriou pe broviñsou...

Ha, dreistoll, pell mad emañ chart 1978 diouz ar men-
nad a oa bet votet e miz gwengolo 77 gand Kuzul-Breiz,
goude beza bet studiet gand ar stolladou breizeg hag ar
Huzul Ekonomiel ha Sosial, a-hed emvodou a badas eur
pevar miz bennag. Lavaret ez eus bet emañ kentoh
n'eo ar Chart nemed eun disliberi euz ar raktres savet
e Breiz gand ar Vretoned, - eun disliberi o tond war-
eeun, evid an daou bennad a-zivoud ar helenn hag ar
helaoui, a-ziwar bluenn renerien minister an Deska-
durez ha re FR3... Hag ar golladenn-ze a " skrid-diazez "
eo a oe digemeret, gand Kuzulierien-Vreiz kostezenn
ar gouarnamant, dres evel ma teue dezo euz Pariz, -
mall ma oa warno, daou viz araog ar votadegou, gel-
lout ha hinnig d'o elektourien...

En tu all da ze, red eo digas da zoñj ne ya ket kement
a zo ebarz ar skrid-se dreist d'ar pezh a oa aotreet dija,
war dachenn ar Helenn, gand lezenn goz 1951 (eet
er-mêz a implij evid ar peb brasa anezi) ha d'ar reolia-
dur termenet etre 1970 ha 76. Displeget eo bet kentoh,
er gelaouenn-mañ, ne zigas netra nevez, e gwirionez,
nemed eur frazennig ebarz he zitl I, en eil poent, gand
merka... " e vo lakeet ez-reol eurveziou ar helenn brezoneg,
penn-da-benn an Eil Derez, e kont servichou ar gelennerien
a-youl-vad, hag e diabarz ar roll-amzer reiz. »

Lakaom e vefe ive eur vruzunennig nevez all ar " Skol
vrezoneg dre lizer " krouet gand ar C.N.T.E. evid ar
gelennerien, hag eun trede vruzunenn an astenn gwall
zister bet merket en Titl II evid an abadennou radio ha
tele... Evid danvez an Titl III, eun heuliad divizou ez eo
a-zivoud ar yalhadou da warezi pe da harpa " Madou ha
Oberiantizou Sevenadurel " ar Vro. Diwar ar chabistr-ze e
teu an tamm skoazell roet abaoe warlene d'ar strolla-
dou sevenadurel breizeg, ha goud a reer e vez pêet an
hanter euz ar yalhadou gand Breiz (Rannvro ha depar-
tamañchou), an hanter all, hag a zo o tond euz ar Stad,
o veza eun darn euz lodenn skort or bro e budjed
Bro-Hall ar Zevenadur.

Peb tra gwelet mad, pa reer ar gont euz ar pezh a zo
gouestlet gand ar chart, re anad eo n'eo ket bet gwall
vroukuz gouarnamant Pariz ouz her hinnig deom. Setu
'ta, dioustu pa vo gallet henn ober, e ranko beza kavet
an tu da lakaad en he flas eul lezenn wirion, pe, da
nebeuta, dond a-benn da dapoud eur hresk a-zoare
d'he renevezi, ma n'eus chañs ebed da gaoud hirroh...

Evid bremañ, feiz, evel emañ emañ ! Red eo, avad, he
lakaad da dalvoud en he fezh, hag evid se, poueza endra
ma vo gallet ken na vo implijet penn-da-benn an oll
reolennou bet enskrivet enni gand renerien an Deska-
durez hag FR3, e-leh ar re bet merket da genta gand ar
Vretoned !

An dibabou greet gand tud ar gouarnamant, - dalh-
mad o krenna, o tisterraad ar pezh a oa koulskoude
evidom an nebeuta a helled gortoz evid or yez, - an
dibabou greet ganto, e rankont bremañ o zeveni ha
peurzeveni !

Setu perag ne vo ket paouezet da houlenn ouz ar
gannaded o-deus aprouet ar chart mond da derri penn
renerien Bariz hag ar re a vez oh ober evito emañ, e
Breiz, - ken na vo bet sentet da vad ganto ouz ar
promesou o-doa lakeet voti warlene. Hag eveljust, ma
ne vez ket trawalh an difreiou-boaz e Roazon hag e
Pariz : lizerou-klemm, pennadou-tamall, emwela-
dennou ha breutadegou, goulennou dirag ar Parla-
mant, pe belloh, - e vo implijet doareou all, greet mani-
festadeg adarre, ha ni oar-ni, - beteg ma ranko paotred
ar ministerou derhel d'o zinatur...

Groom 'ta ar gont euz kement a zo bet greet ha n'eo
ket bet greet e-keñver zeveni ar skrid-diazez.

Diou lodenn a zo d'ober barz ar gont-se : ar Helenn
hag ar Skingomz-Skinwel.

A. - A-zivoud ar Helenn : emañ da heul, war ze, er
pajennou 14 - 22, studiadenn reziz A. Keravel, oh heu-
lia poent dre boent testenn ar Chart. Bez e vo da
weled ive ar pezh a zo bet lavaret dirag Kuzul Sevena-
durel Breiz hag ar goulennou divizet gantañ kas d'ar
Gannaded ha da Renerien an Deskadurez : selled renta-
kont emvod ar Huzul war an danvez-se, pajennou -

B. - A-zivoud ar Skingomz hag ar Skinwel, kinnig a
reom lenn renta-kont ar vreutadeg a zo bet ive dirag
Kuzul Sevenadurel Breiz, d'an 23-2-79, da heul studia-
denn Y. Gicquel (pajennou 28 - 30).

EMGLEO BREIZ

PENAOZ E VEZ SEVENET AR CHART...

KELENN AR BREZONEG hag ar zevenadur breizeg

1. - KENTA DEREZ

- A zo bet greet, beteg bremañ, er skoliou-Stad :

a) Anvet eo bet, adal miz gwengolo, tri a guzulierien bedagogel, - anezo teir vestrez-skol, unan e pephini euz departamañchou Breiz-Izel, - hag a ya da weled ar skolerien ha skolerezed d'o alia ha skoazella war ar Helenn brezoneg.

b) Daou staj a bevar deveziad a zo bet abaoe miz gwengolo : unan barz ar Morbihan (8 den), unan all e Penn-ar-Bed (6 den); daou all a oa da veza en trimiziad diweza-mañ : lammet int bet kuit (Selled pelloh : poent 5).

- Ha n'eus ket bet greet :

a) Kelaoui : kemennadurez ebed n'eus bet kaset d'ar skoliou na diwar-benn ar Helenn brezoneg (hag eñ dired), na diwar-benn ar Zevenadur (e galleg, ha da veza roet en oll skoliou).

b) Stajou : muioh a stajou a oa bet warlene : eun 10 pe 12 bennag, hag ez eus bet ouspenn ar penn-deveziou brezoneg ebarz an R-3 hag R-12. Ar bloaz-mañ eo bet disterraet o niver, 2 pe 4 d'ar muia, en abeg d'an diouer a vistri-skoazellerien ha da yalhad re striz ar budjed !

c) Skoliou-bugaligou : ne zeblant ket e vefe greet strivou a-zoare evid rei brud da implij ar brezoneg hag ar zevenadur-dre-gomz ebarz ar skoliou-bugaligou : dre ziouer a gemennadurez, war ar poent-se ive (1).

(1) Red eo merka amañ e vez implijet ar brezoneg, abaoe meur a vloavezh dja, en eun 30 pe 40 a skoliou-bugaligou euz departamant Penn-ar-Bed, war all ha gand harp Ensellerezed ar skoliou-ze. Nevez gouezet eo ganeom eo kresket niver ar vestrezed oh implij hag o kelenn brezoneg, en dereziad-se, gand Skoazell ar huzulierezed pedagogel, en tri departamant a Vreiz-Izel. Gourhemnoù d'an oll, skolerezed, kuzulierezed hag ensellerezed !

- E-keid-se, avad, war a glevom, e ya an traou war-raog e-barz skoliou prevez an derez kenta : meur a gant skolêr ha skolêrez a gelenn enno brezoneg d'o skoldi.

2. - EIL DEREZ

- Bet greet, beteg bremañ :

a) Karget eo bet eur helenner da veza dileuriad ar Rektor evid ar Helenn brezoneg en Eil Derez, - e gefridi o veza gweladenni Renerien ha Kelennerien ar skolachou ha liseou.

b) Reoliadur : m'eo bet lakeet ar henteliou brezoneg e-barz "servichou" kelennerien a zo (hervez ma oa o hont a eurveziou da glokad, da skwer), an darn vuia anezo avad a vez pëet evel "eurveziou dreist-kont" ("heures supplémentaires").

Gand-se, e vez implijet, beb sizun, hervez ar Rektor, 303 a eurveziou, e pevar departamant Akademie Roazon, ebarz ar skolachou (138 eurvez) hag al liseou (165 eurvez) dindan-Stad, ha 271 eurvez ebarz ar memez skoliou euz ar Hellenerezed prevez.

Ahendall, daou gelenner-skoazeller a zo bet lakeet, e diou a hêriou, ebarz skoliou-Stad, evid kemer eul lodenn euz labour kelennerien a zo, sammet ganto karg ar helenn brezoneg. Eun trede kelenner a zo bet lakeet, e Lise an Oriant, e plas Per Bernard, eet da zileuriad ar Rektor. Tri bost-kelenn nevez eta, en oll, a zo bet krouet, da heul ar chart, evid ar bloavezh 78-79.

c) Ar brezoneg "danvez-dibabet", e 1979-80, er "bederved". - Eun dam-niveradeg a vefe e-kerz, da helloud goud, e peb skolaj, ped a vugale a zibabo ar brezoneg da "opsion", ar bloaz a zeu, er 4ved klas, evel "eil yez veo". Notennet eo ganeom pelloh pegen arvaruz hag amzivin e chom ar pez a vo greet war an tu-ze, ar bloaz a zeu.

- Ha n'eus ket bet greet :

a) Kelaoui : n'eus ket bet kaset kemennadurez d'ar skoliou diwar-benn ar chart, a-zivoud talvoudegez studi ar brezoneg ha zevenadur ar vro, nag e-keñver doare nevez reoliadur ar henteliou brezoneg, an "danvez-dibabet" hag an traou all...

b) Kenteliou brezoneg : ne vez ket sevenet, en darn

niverusa euz ar skoliou, promesa ar chart evid pezh a zell "kenstaga", "kenlakaad" (= "integri") an eurvezioù kelenn brezoneg e-diabarz da zervichou ar vistri.

c) **Ar Brezoneg da zanvez-dibabet** : ne vez ket aozet an traou, diwar vremañ, er hiz a dlefe, evid ma vezo implijet or yez, e 79-80, evel "danvez-dibabet" pe opsiou.

Sellom...ta ouz an tri boent-se a dostoh, a-bouez braz ma 'z eo henn ober :

a) **An diouer a gemennadurezioù** : n'eus bet kaset kelhlizer-kelaoui ebed d'ar skolachou ha liseou, da lakaad anaoud ar chart d'an oll gelennerien, d'ar skolidi ha d'o zud. **DANVEZ AR CHART A JOM PEUZDIANAV E-BARZ AR SKOLIOU**. Ouspenn-ze, arabad dizoñjal ez eo eur skrid ha n'eo ket bet embannet gand minister an Deskadurez, petra bennag m'eo bet savet an Titl kenta gantañ ha sinet gand Haby e-unan. Dre-ze, n'eus testenn ebed o rei da houd e-neus ar ministr gouestlet e vo kenlakeet ar henteliou brezoneg war roll servichou dleet ar gelennerien oh ober war o zro, ha kement-se penn-da-benn d'an Eil Derez...

Red e vije bet, e gwirionez, kemenn ar reolennoù nevez araog vakañsoù an hañv, evid m'o-dije gellet ar renerien-skolachou sevel o "implij-amzer" en doare da zivehia ar gelennerien vrezoneg. Padal, n'eo nemed e miz gwengolo, eun nebeud devezioù araog na zigorfe ar skoliou, m'eo bet bodet ar Renerien-liseou gand an Ensellerien Akademie, hervez a zo bet lavaret deom evid Penn-ar-Bed... Hag e miz du nemetken eo e vije bet roet da houd d'ar Renerien-skolachou. Da lavared eo kalz re ziwezad evid gelloud kemma taolennoù an Implijou-amzer !

Ar renerien skolachou kristen, int, n'eus bet roet seurt ebed dezo da houd ez-ofisiel, nemed war o houlenn, a-hervez !

N'eus bet kaset d'ar skoliou nag adskrivadenn ar chart, nag an Titl kenta anezi, na kelhlizer-diskleria, nag an disterra notenn zoken, - tra ken e diavêz kemenn-dre-gomz an Ensellerien d'ar Renerien, - beteg ma krogas Per Bernard, dileuriad ar Rektor, da ober e droioù dre ar vro. Ken da neuze, e heller lavared eo bet ar chart eur skrid damguz evid an darn vrasa euz ar gelennerien !

b) N'anavezom ket niver ar gelennerien hag a vez kontet o henteliou brezoneg barz o zervichou. Bez ez eus anezo, a ouezom ervad, hogen ken gwir all eo e vez pëet ar peb muia euz ar vistri evid o eurvezioù brezoneg evel "eurioù ous-

penn" (pe "dreist-kont"). Gand se, ne heuiller ket ar reolenn divizet gand Ministr an Deskadurez e-unan, - ar reolenn hag a gaver war deirved pajenn ar skrid-diazez (trede izlinennad ar poent 2), hag on-eus adskrivet e penn kenta ar studiaden-mañ.

A-zivoud ar chifrou embannet gand ar Prefet-Rannvro en e "rapport" a viz genver 79 evid niver an eurvezioù kelenn brezoneg abaoe digor ar bloavezh-skol, e tleer goud kement-mañ :

- E 78, araog Pask, eun niveradeg ofisiel, kaset da benn dre hanterouriez servichou an Deskadurez e Roazon ha dre aked or heneil Andreo Merser, a oa neuze Kuzulier pedagogel nemetañ an Akademie (koulz evid en Eil hag evid ar Henta Derez), he-doa roet an tu da zevel eun daolenn euz an ezommou e-kefver ar Helenn brezoneg e-barz skolachou ha liseou Breiz. N'o-doa ket respontet an oll skoliou ouz goulennou ar Rektouriez : an darn vrasa anezo o-doa greet, avad. Diskouez a ree an daolenn ped a re yaouank a felle dezo studia ar brezoneg. Konta e oa bet gellet ober evelse ped eurvez-kelenn a vije da gaoud a-benn seveni o c'hoant. Notennet e oa bet ive anioù ar gelennerien prest da gemer karg ar henteliou. Ne oa ket kelennerien varreg hag a youlvad en oll skoliou, gwir eo, - en darn vuia anezo, ne lavaran ket, avad. Ha bez e tiskoueze an enklask e vije ezomm a vil nao hent (1.900) a eurvezioù beb sizun, evid ar bloavezh kenta, da zic'hoanta an oll skolidi o houlenn studia yez o bro... Kement-se heb ma vije bet deut responchou digand an oll skoliou dindan-Stad, henn lavaret on-eus dija.

Evidom-ni, daoust da daolenn ar Rektouriez beza euz ar ziriusa, on-doa kemeret da ziazez eun niver bihannoh : o konta 500 eurvez evid ar skolachou kristen, lakeet on-doa e vije ezomm en oll etre 1.200 ha 1.500 eurvez. - war ziviz avad e vije "integret" ar henteliou dres evel m'eo merket barz ar chart.

Padal, hervez skrid ar Prefet-Rannvro, da lavared eo chifrou ar Rektor, n'eus en oll, ar bloaz-mañ, nemed 574 eurvez a vrezoneg beb sizun etre skoliou-Stad ha skoliou kristen an Eil Derez.

Ha peadra zo da veza souezet, pa ne gaver ket eno an hanter euz an niver bihanna on-doa soñjet e vije ? ...

Ëz eo kompren n'eo ket en eur ober evel ma 'z eus bet greet ez aio war-raog studi ar brezoneg en Eil Derez, - evel ma tlefe mond ! Da genta, ar gelennerien o-doa lavaret e vefe kelennet ar brezoneg ganto, p'o-deus gouezet ne vefent ket dizamm et euz kemend-all a eurvezioù war o deirved-

boaz, dilezet o-deus o mennad ! N'hellfent ket kemer karg pemp, pe c'hweh, pe vuioh c'hoaz, a eurvezioù-kelenn dreist ar gont reiz dleet gand peb unan anezo ! Goud a reer, ouspenn-ze, emañ ar gelennerien a-eneb an " eurvezioù ouspenn kont ", na pa vefent pëet en eur hiz deread.

Ahendall, n'eo ket rei fiziañs a zo bet greet, e-touez ar gelennerien oh anaoud ar chart, gand chom heb kas kelou d'ar skoliou diwar-benn ar skrid-se. Penaoz e savfe estreged **diskred** ouz eur minister an Deskadurez, lakeet gantañ evel dindan guz e bromesou, hag o nah seveni anezo ? Penaoz ne deufe ket ar gelennerien da weled emañ ar gouarnamant ken stag ha biskoaz ouz ar politikerezh bet heuliet abaoe kant vloaz barz ar skoliou e-keñver ar brezoneg ?

c) **Evid ar bloavezh-skol a zeu** : Peadra zo da veza prederiet pa zoñjer penaoz e vezer o prienti an traou evid 1979-80. Ha dalhet e vo da rei eur ster all d'ar gerioù : " **seront intégrées** ", o komz euz kentelioù brezoneg an Eil Derezh ? Pe daoust hag e vo dizammet ar gelennerien vrezoneg en o labour **evel m'eo bet skrivet** ? ... Daoust hag e vo roet da Akademiezoù Roazon ha Naoned an toullad postou nevez a ranker kaoud evid-se ? ... Daoust ha renket e vo an traou er stumm da helloud rei o c'hoant d'ar milieroù a Vretoned yaouank a faot dezo kemer ar brezoneg da zanvez-studi adal ar bloaz zo tonn ?

Mil boent a vefe stalia ar helenn brezoneg, e-sell ar bloaz-skol nevez, e kement skolaj a zo dre Vreiz, pe e c'hoarvezo ne vo ket tu, e miz gwengolo, da vugale ar 4ved klas pleustri war yez ar vro e teir skol war bemp !

3. - KELENN AR ZEVENADUR

a) Kemennidigez ebed kennebeud n'eus bet diwar-benn kelenn Sevenadur ar vro ! Bez ez eo gourhemennet koulskoude, e penn kenta pajenn 3 ar chart, **e vo kelennet** - ha n'eo ket " e hello beza kelennet ", - e galleg, " herez sevenadurel Breiz ", e kement live-skol a zo, ha dre ar vro en he fez... Ha setu, emañ ar bloaz-skol o vond da echui a-benn daou, viz, ha mankoude a ra dalhmad **urzioù** ha **programoù** war ar poent-se ive, koulz evid ar skoliou kenta derezh hag evid ar skolachou ha liseou.

b) E-keñver al leorioù, an dokumantoù evid kelenn istor, douaroniezh, ekonomiezh, buez ha doareoù pobl Vreiz, he lennegezh, heh arzou, hag all, **peb tra a jom da ober**, koulz lavared ! ... A-dra-zur, n'eo ket an div eur ar zizun ouspenn, roet e peb departamant d'eur helenner pe zaou, evid sevel

labourioù e kont Servij Deskadurez an Dielloù (" Service Educatif des Archives ") hag a zigaso eun tamm brao a zikour d'ar vistri. Dreistoll pa ziuere arhant d'ar Hreizennou a Bedagogiezh (C.R.D.P. ha C.C.D.P.) evid embann ha rei brud d'al labourioù echu !... War an tu-ze, re wir eo ez eo koulz ha netra ar pezh a vez greet.

4. - STUMMIDIGEZH AR VISTRI

a) **Stajou Kenta Derezh** : Henn lavaret on-eus uhelloc'h : nebeutoc'h a stajou pevar devez ez eus bet aozet, ar bloaz-mañ, beteg-henn, evid ar skolerien ha skolarezed. E Penn-ar-Bed, da skwer, tra ma oa bet 7 staj pevar devez, e 77-78, ne gontar a-benn bremañ, evid 78-79, nemed **unan**, hag ouspenn-ze, eur penn-devez ar zizun diwar-benn ar brezoneg, en eur staj R-12, ma ne fazian ket, evid ar 6 den o-doa dibabet an danvez-se; daou staj all a oa kont ober, nemed dre ziuere arhant ne vo moarvad nemed unan anezo... evid deg den, tra ken ! Seblantoud a ra e vefe fallozig c'hoaz ar stal en departamantoù all.

b) **Stajou Eil Derezh** : pevar staj a dri devez a zo bet e miz kerzu, diwar-benn an dafisou, ar brezoneg, ar zonerezh, hag ar " Galloeg ", ha kelou zo e vo pevar all, e miz mezeven, diwar-benn " Savadurioù Breiz "... **Ha setu aze toud !** Ne gav ket deom eo er hiz-se e vo stummet kalz a vistri Eil Derezh war ar helenn brezoneg ! Adarre e lavarom eo stajou eur miz pe vuioh a ranker aozar evid kelennerien oh anaoud mad ar brezoneg komzet, - ha stajou pëet penn-da-benn o frejou d'ar vistri, ha gand jakaad skoazellerien en o hlasou e-keid ha ma vint e diavêz o skoliou.

c) **Skoliou-Mistri** : Red eo dond a-benn e vefe kelennerien war ar brezoneg ha danvez Breiz, stag ouz peb Skol Normal. Evelse emeur krog da ober e Kemper, a-benn ar fin ! Kerkoulz e tlefer tizoud ober e-barz ar Skoliou-Mistri all... ar re anezo a jomo digor, da heul an " adstumm " war ar stern gand an Deskadurez. Ha neuze, e vo da renka an traou en eur hiz all adarre, evid ma vo kelennet ar skolerien ha skolarezed yaouank war implij ha studi yez ha kultur Breiz, - ar galloeg o veza unan euz an danvezioù da bledi warno e broioù Naoned ha Roazon.

d) **Skol-dre-Lizer ar CNTE** : Mad e ya an traou, hervez klevet, gand ar Skol-dre-Lizer he-deus kroget da vond war-raog e miz genver, dindan renerezh CRDP Roazon hag ar CNTE, gand pevar helenner o vleina labour **ouspenn eur hant** euz o henvreudeur an Eil Derezh war studi ha pedago-

giez ar yez. **Meuleudi 'ta**, heb damanti, war ar poent-se !
Ar mare a zo deut a-benn bremañ, da aoza peb tra evid ma tigemero ive ar skol-ze mistri euz an Derez Kenta, e-doug ar bloaz-skol da zond, ha diwar miz gwengolo, ma hellfed.

e) **Stummidigez ar Gelennerien-da-zond e-barz ar Skoliou-Meur.**

Eur gudenn a-bouez eo honnez ! Unan euz mankou ar chart eo beza chomet heb lakaad ministr ar Skoliou-Meur da gemer perz er skrid-se... Rag-se, dister kenañ ar meneg a reer a-zivoud ar Gelennadurez Uhel ebarz poent 5 an Titl Kenta : tra ken nemed merka " e vo harpet an enklaskou war lstor ha kultur Breiz ha kenurziat ar strivou en dachenn-ze "... Komzou heb talvoudegez, peogwir eo distag mad mererez an Deskadurez ouz hini ar Skoliou-Meur.

Penaoz kenurzia netra ma n'eus ket a emgleo etre an daou vinister ? Lavaret vez eo " emren " ar Skoliou-Meur abaoe deg vloaz... Hogen n'hellont ket tremen heb kaoud **aotredureziou** (= " habilitations ") digand o ministr, a-benn reseo ar yalhadoù evid péa o mizou hag o helennerien, kement hag evid ma vo gwiriet dre Vro-Hall a-bez an testiou a roont d'o studierien, da lavared eo evid ma vo taolet evez ouz talvoudegez o ziplomou.

Else 'ta, red eo e rofe Minister ar Skoliou-Meur ar garg d'ar Gelennadurez Uhel e Breiz da stumma ar studierien war ar brezoneg ha sevenadur ar vro-mañ, adaleg an **DEUG** beteg ar **Vestroniezh** hag ar **h-CAPES-iou**, ha da ziskleria o barregezh war an tachennou-ze. Kement-se o talvoud evid ar studierien o-devez soñj kelenn danvez Breiz nemetken, koulz hag evid ar re a vez o pleustri war al " Liziri klasel " pe vodern, pe war eur yez estren.

Goulenn a reer abaoe pell ma vefe krouet, gand eul **lisañs keltieg** ha **lisañsou " mesket "**, eun arnodenn ispisial ebarz ar **h-CAPES** diwar-benn " Yez ha Sevenadur ar vro ". An oll a gaver a-du gand-se, e Kuzul Sevenadurel Breiz, hag, hervez on-eus klevet diganto o-unan, kerkoulz kannaded ha kuzulierien kostezenn ar gouarnamant, amañ e Breiz, ha re an tu all.

N'heller ket lavared e vefe ar goulennou-ze e-diavêz ar chart, e gwirionez, daoust pegen treud ar peder linenn a gaver e fin al lodenn anezi diwar-benn ar helenn brezoneg : devera a reont war-eeun a-ziwar stummidigez mistri an Eil Derez. Pa brometer e vo " niveruz awalh ar **gelennerien da helloud derhel kont euz an ezommou** ", e prometer war eun dro e vo ar vistri-ze tud barreg-mad war an danvez fiziet enno e gelenn, ne reer ket ? Da lavared eo e vint bet

stummet evid se !

Ahendall, daoust ha n'eo ket red - ha reiz-tre - kinnig d'ar re yaouank o-devo dibabet kelenn yez ha sevenadur o bro **eur gwarant** ken stard en o micher ha d'ar gelennerien war danveziou all ?

5. - STUDI AR GALLOEG

N'eo ket ol lodenn resisaad ar pezh a zo da hounid kaoud evid ma vefe implijet ha studiet yez Breiz-Uhel e skoliou ar Gorre. Hogen dleet eo deom harpa endra hellom strivou " **Mignoned ar Parlant Gallo** " war dachenn ar Skoliou koulz ha hini ar Skingomz-Skinwel : postou kuzulierien pedagogel a houlennot, stajou evid ar vistri, skoazell evid embannaduriou-skol ha labouriou yezoniezh ha lennegezh-pobl, kelennerezh ar galloeg ebarz skoliou-mistri Roazon ha Naoned, implij ar yez-se e skoliou kenta Breiz-Uhel koulz ha studi ar hultur " gallo " en Eil Derez hag ebarz ar Skoliou-Meur.

6. - KREIZENNOU PEDAGOGEL

a) Ezomm braz ez eus kaoud Servichou ofisiel ha kenskoazell, staliet evid kinnig d'ar skoliou al leoriou, fichennou, diapoziou, filmou ha dokumantou a beb seurt, savet hag embannet evid skoazella labour ar vistri (hag ive ar " stumma-da-badoud ", e diavêz ar skol). Hag eveljust e ranko neuze beza karget eun toullad tud a ouiziegezh, anezo furcherien ha pedagoged war eun dro, da gendastum, da aoza danvez skriva ha skeudenni diwar-benn istor, hengouniou, buhez, ezommou, pinvidigeziou ar vro, diwar-benn lennegezh hag arzou, diwar-benn anoudegezh an natur dre amañ (gand keñveria ouz broiou all ar bed, e peb tachenn, na petra 'ta !).

Ha n'eo ket gand div eur nebeutoh beb sizun en o amzer-skol d'eur helenner pe zaou e peb departamant, ma vo getlet strola al labouriou bet moulet beteg-henn, dastum dielloù, sevel studiadennoù nevez, embann fichennaouegou, ijina filmou, mera eur zervij-presta-ha-diskouez, evel m'on-eus gwel, ugent vloaz zo, e Bro-Gembre...

Bez e ranko beza da nebeuta eur bodad-studi hag eur zervij-presta e peb departamant, gand eur renerzh-kreiz evid

Breiz a-bez, hag i stag pe zistag, se zo eur gudennig all, ouz ar **CRDP** pe ar **CDDP**

Arhant a zo bet kavet (1.350.000 F e daou vloaz), gand ar Chart, evid sevel eun Ajañs Teknik evid Breiz, karget da bresta d'ar strolladou kulturel materiel-c'hoariva, enskriva, filma hag all... Kemend-all, da nebeuta, a zo da dizoud kaoud digand an Deskadurez, gand harp ar chart ive mar-teze (?), da lakaad en he zav eun **Ajañs Teknik all evid Skoliou Breiz** ! Kinnigou a ranko beza greet heb re a zale da glask kas da benn mad eur seurt tra.

EVID KLOZA

Goude taolet eur zell piz awalh war an nebeud promesou euz ar chart hag a vezer krog d'o zeveni, ha war gement ha n'eo ket greet, setu lakeet anad war wel n'eo ket abegou a ra diouer d'ar Vretoned da zougen klemm... ha da houlenngroñs ma vo sevenet ar chart en he fez.

Pelloh e vo gwelet emañ krog Kuzul Sevenadurel Breiz da rei brud d'ar goulennoù termenet ha digemeret eun nebeud sizuniou zo.

Diouz e du, Emgleo Breiz n'e-neus morse paouezet da lakaad ar wirionez dirag daoulagad or henvroiz : ne dremen sizunvez ebed, koulz lavared, heb na zigasfe kelou nevez da anaoud dre ar helaouennou, o tiskouez oil mankou an Deskadurez hag FR3 e-kefver eur chart aozet ha sinet ganto o-unan.

Ne vez ket marhatet kennebeud or strivou diouz tu an dud dilennet hag ar re-mañ a vez taolet ar brasa evez ganto ouz ar pennadou hag al liziri a gasom dezo d'o hench a en o ditreiu.

Ma karfe an oil strolladou ober kemend-all !

A. KRAVEL

AR GOULENNOU KULTUREL DIRAG KUZUL-BREIZ

Dirag ar Huzul Ekonomiel ha Sosial, da genta, e dibenn miz genver, dirag Kuzul-Breiz da houde, etre ar 5 hag an 13 a viz c'hwevrer, eo bet diskouezet anad-tre, gand ar raporterien, M. Denis, P. Denez, P. Bernard, hag ahendall gand A. Keravel, R. Leprohon ha S. Hubert (ar re-mañ en ano tri strollad an tu-kleiz, e Kuzul-Breiz) (1), penaoz ne vez ket dalhet o fromesou gand Ministr an Deskadurez ha gand FR3.

Evel Kuzulier-Rannvro (oh ober en ano Kuzul-Kêr Brest), A. Keravel, e penn kenta emvod Kuzul-Breiz, e-noa diskleriet eur mennad emañ eur roll a zeg tra goulennet e-sell seveni engouestladennou ar Chart pe divizou ha reolennou nevez red o hounid a-benn kas da vad kement a zo merket ebarz ar skrid-se.

Digemeret eo bet ar mennad-se hag e heller selled outañ evel diazez goulennoù ar Huzul a-zivoud lakaad da dalvoud ar chart en he fez. Setu amañ eun diverra euz goulennoù ar mennad :

1) **Kas, araog dibenn ar bloaz-skol-mañ, kemennadureziou ofisiel diwar-benn kelenn ar zevenadur-rannvro, ar brezoneg hag ar galloeg, evid ma vo lakeet en implij penna-da-benn reolennou ar chart;**

(1) Ne venegan ket aze H. Bénard (dezreveller mennad ar chart tro-ha-tro e 1977 ha 1978) ha ne gomzas nemed euz ar yalhadou. Ahendall, ger ebed digand Kuzulier ebed euz kostezenn ar gouarnamant, nemed Y. ar Habelleg, Kannad ar Morbihan, hag a reas, - e **brezoneg Bro-Wened**, - meuleudi ar chart.

2) Ober peb tra zo red, araog miz mezeven, evid ma hello beza lakeet **an oll eurvezioù kentelioù brezoneg e kont servichou ar gelennerien** oh en em garga euz an danvez-studi-mañ, en doare m'eo gourhemennet ebarz ar Skrid-diazez;

3) Embann eur reoliadur ofisiel o rei da houd e heller **kemer ar "yezou-rannvro" da zavez-dre-zibab** e klasou ar 4ved hag an 3ved;

4) Renta posubl kelenn ar brezoneg en oll skolioù Eil Derez, dre groui enno **postou a-ratoz**;

5) Urzia eur rummad skolerien ha skolerezed karget da gelenn ar brezoneg e skolioù Kenta Derez eur hanton pe meur a gêr ("itineranted"), hag aotrea implij **teir eurvez ar zizun** er skolioù-ze gand studi or yez (evel m'eo aotreet dija evid an euskareg);

6) **Rei tro d'ar galloeg** beza implijet ha studiet e skolioù Breiz-Uhel (gand ar memez reolennoù hag ar brezoneg);

7) Sevel eun emgleo gand Ministr ar Skolioù-Meur evid ma vo urziet stummidigez ar gelennerien-da-zond war ar brezoneg, ar galloeg hag ar zevenadur-rannvro, hag evid m' o-devo talvoudegez dre oll e Bro-Hall an testennoù-studi war an danvezioù-ze;

8) Lakaad en implij **reolennoù nevez evid stajou ar vistri Kenta Derez**, gand kaoud muioh a vistri-skoazellerien da ober wardro o hlasou epad ar stajou;

9) Kroui **klasou-arnodi diouyezeg dindan-Stad**, ha staga klasou "Diwan" ouz ar Helennerz publig (gand mired dezo frankiz o fedagogiezh);

10) Lakaad en e zav **Komite-rannvro evid Breiz ar Hleved-ha-Selled**, gouestlet da dermeni (evid FR3) ar programoù nevez e brezoneg hag e galloeg, da groui e 1980 war ar radio hag an tele, - ha divizoud kement ez eus ezomm, e-sell an implijidi nevez red o haoud da gas endro an abadennoù-ze.

Oberiantizou Kuzul Sevenadurel Breiz

A. - zivoud Kelenn ar Brezoneg, ar Galloeg hag ar Zevenadur.

Diouz e du, eo bet bodet Kuzul Sevenadurel Breiz e Prefeti Sant-Brieg, d'an 19 ha d'an 23 a viz c'hwevrer, ha studiet eo bet gantañ penaoz e vez lakeet ar chart en implij e tachenn ar Hleved-ha-Selled (Radio-Tele) hag e tachenn an Deskadurez.

Lakaad a reom pelloh eun diverra euz pezh a zo bet lavaret ha goulennet evid ar Skingomz-Skinwel.

Diwar-benn kelenn ar brezoneg, ar gallo hag ar zevenadur-rannvro, e oe klevet dezrevelladennoù **A. Keravel**, sekretour ar Huzul, ha **G. Morin**, Prezidant "Mignoned ar Parliant Gallo", ha, d'o heul, eun niver brao a Guzulieren o sevel klemm pa ne vez ket sevenet an darn vuia euz promesoù ar skrid-diazez.

E-touez ar re a gemeras perzh er vreuradeg a oe da heul dezrevelladennoù **A. Keravel** (Emgleo Breiz) ha **G. Morin** (Mignoned ar Parliant Gallo), menegom **G. Mauduit** (eil-mer e Sant-Nazer), o rebech d'an Deskadurez chom heb lakaad reolennoù ar chart da dalvoud e Bro-Naoned, - **S. Loguilhard** (kannad Sant-Brieg) ha **R. Regnault** (a-berz Kuzul Ocheier-an-Hanternoz), o houlenn ma vefe divizet euz o frejou ar huzulierezed war ar brezoneg, - **J.-P. Thomin**, o rei d'anaoud prederioù e vignoned euz ar Bleun-Brug pa ne reer ket gwelloc'h ha buannoc'h implij euz ar chart, - **Y. Jégou** (Skol an Emsav), o houlenn ma vefe stummet kelennerien, - **P. Denez** (Kuzul Ekonomiel ha Sosial), o poueza war ar red m'eo kroui al lisañs war ar heltiég, hag o verka e taoler evez dre Europa a-bez nemed e Bro-Hall war menoz emren kulturel an Rannvroioù.

An Aotrou **Martin**, Rector Akademiezh Roazon, o respont

d'an oll re o-doa komzet diwar-benn Kelenneriez, a zisplegas eun toullad abegou ha diskleriadennoù ha ne zeblant ket e vije bet lakeet ar guzulierien da gemma o zoñj ganto (2). Hervez ar Rektor, dalhet e vefe bet ouz promesou ar skrid-diazez : lakeet eo bet e servichou kalz kelennerien o eurvezioù brezoneg ha pèet e vez ar re all gand "eurvezioù ouspenn", - **ar pezh a zo heñvel evitañ**, - ha n'om nemed gand bloavezh kenta ar chart; - pell oam da gaoud ezomm euz 2.000 eurvez-sizun, pa n'eo ket bet implijet ar 720 eurvez-ziad aotreet, nemed **kreski a ray an niver a-benn bloaz**, sur-mad; - n'eur ket echu studia an ezommou diskleriet evid an "danvez-dibabet" e 79-80.

Ahendall, red eo goud n'hell ket-eñ aotrea en tu all d'eun eurvez brezoneg ar zizun barz an Derez Kenta, ablamour da **reolenn al Lezenn Deixonne**. Dalhmad evid ar skoliou kenta, restaolet e vo o mizou-labour ha beaji d'ar Huzulieriez, ha deut mad e vo war ar poent-se skoazell an Ajañs Teknik (kinniget gand R. Lebossé). Evid ar Skoliou-Meur, en em houlen a ra ar Rektor ha red e vefe kaoud eul "**label broadel**" evid an testenioù-barregezh da veza roet ganto d'o studierien war ar brezoneg.

Respontet e oe ouz Rektor Roazon, eur pennad goude, gand A. Keravel : 1) n'eur ket akord war dalvoudegezh ar gerioù : an "eurvezioù ouspenn" **n'int tamm ebet "eurioù kenlakeet"**, "des heures intégrées"; - 2) n'eo ket souez ne vije ket bet tizet konta 2.000 na 1.200 eurvez-keleñ, gand an doareoù e-kerz, chomet m'eo dihouzvez ar peb muia euz ar gelennerien, euz ar re yaouank hag euz ar gerent diwar-benn divizioù ar chart, ha pa n'eo ket bet kemennet kenlakaad er zervichou amzer ar helenn brezoneg, **o tiskar evelse ar fiziañs** a helle kaoud ar vistri en eur skrid sinet gand ar gouarnamant; - 3) pedet eo bet ar Rektor hag e bedi a reer a-nevez da zevl ha da ziskouez d'ar Huzul **eun daolenn glok euz ar helenn brezoneg** hag euz an ezomm a zivoud an danvez-dibabet, skol-dre-skol; - 4) al Lezenn Deixonne, daoust dezi beza eet er-mêz a implij gwirion gand ar hemmou braz erru e frammadur pe strukturioù ar skoliou, e ouezer ober ganti **eur skoill ouz or goulennoù**, ha koulskoude an teir eurvez euskareg a vez ouspenn aotreet : erbedet eo e vezont gand Enseller Akademiezh ar Pireneou-Atlantel; perag n'on-defe ket-ni an teir eurvez ive evid ar brezoneg e skoliou Breiz-Izel ? - 5) eul lezenn gwirion a houlenom, kalz klokoh evid ar chart bet termenet e Pariz,

(2) Ne oa ket deut da Zant-Brieg Rektor nevez Akademiezh Naoned; an Ao. Martin a gomzo gantañ diwar-benn implij ar Chart e Bro-Naoned-Sant-Nazer.

hogen, evid ar mare, ar pezh a glakom a zo gweled skrid 1978 **sevenet penn-da-benn...**

Kentoh, e oa bet diskleriet gand G. Morin ar pezh a hortoz divennourien ar galloeg : lakaad **stajou "herez yezoniel gallo"** e diabarz stummidigezh skoleierien ha skoleierezed Breiz-Uhel, ha kroui da nebeuta daou bost a guzulierien bedagogel evid ma vo kelennet an herez-se e skoliou kenta hag eil Derez broiou ar Gorre.

Ar vreurtegezh hir-ze diwar-benn penaoz eo bet pe n'eo ket bet lakeet ar chart da dalvoud ar bloaz-mañ er Helennerez, ha diwar-benn kement a zo d'ober a-benn ma vo sevenet en he hed ar bloaz a zeu, a oe klozet gand kinnig d'ar Huzul Sevenadurel **eun Ali** da veza kaset d'an Asambleou-Rannvro ha da Renerien an Deskadurezh.

An Ali-ze, diou bajennad ennañ gand eur stagadenn d'o heul, a oe digemeret gand an oll Guzulierien deut d'ar voda-deg, nemed tri anezo, dileuridi euz Kuzul ar Morbihan, chomet heb mond a-du nag a-eneb.

Damheñvel awalh eo goulennoù Ali ar Huzul Sevenadurel ouz ar re a gaver ebarz ar Mennad digemeret gand Kuzul-Breiz (moulet an diverra anezañ amañ uheloh), nemed int renket en eur hiz all : Eil Derez, Kenta Derez, Stummidigezh ar Vistri, Bro-Naoned, Servij-kelaoui, Skoliou-Meur, Galloeg, Sevenadur-bro (3).

Da gloza, divizet eo bet gand ar Huzul ober difreioù (4) diouz tu an dud dilennet, - parlamanterien, kuzulierien-rannvro ha departamant, mêred), gand akord ha skoazell ar sindikajoù kelennerien hag ar strolladoù-kerent, evid lakaad ar renerien da zerhel d'o ger.

Echui a ra an Ali gand lavared :

" Evid Kuzul Sevenadurel Breiz, red eo e teufe Minister an Deskadurezh da ober gand eur politikerezh kulturel ha yezoniel o touja d'ar gwirioù embannet gand oll broiou all Europa e-keñver ar poblañsoù minorezel, hervez reolennoù an Emglevadegou ha Diskleriadurioù etrevroadel. "

(3) Kavet e vo danvez ali ar Huzul Sevenadurel e " Aman, Emglev Breiz " miz mae.

(4) Difreioù : strivou, - fiziri, bizitou hag all. Rentet e vo kont anezo war ar helaoennoù, evel boaz.

- B -

Kudennou ar Skingomz hag ar Skinwel brezoneg dirag Kuzul Sevenadurel Breiz

Fiziet e oa en Y. Gicquel diskleria dirag Asamble Kuzul Sevenadurel Breiz an implij greet euz ar chart war dachenn ar Skingomz-Skinwel. D'an 19-2, da genta, pa oe studiet gand Komision ar Politikerez kulturel danvez an dezrevelladenn e-noa Gicquel da zisplega daou zevez warlerh, e oa bet ranket tremen heb kleved den euz renerz FR3-Roazon. D'an 23-2, avad, e teuas an Ao. Coubant dirag Asamblez ar Huzul (dleet eo dezañ kemer perz e bodadegou an asamble-mañ, hervez skrid ar chart). Heb beza lavaret netra a-bouez, nemed komzou dispiluz evid an oll.

Diskouez a reas Y. Gicquel pegen treud eo ar promesou lakeet ebarz ar chart e-keñver padelez ha liested an abaden-nou brezoneg. N'eo ket bet gwall-ziêz eta da FR3 kas da benn (war-bouez nebeud) ar hreskigou merket e kenta hag e eil poent an Titl II :

1) **war ar radio : diou abadenn vuioh**, d'ar merher ha d'ar gwener (hini ar gwener abaoe miz genver 79), ha n'eo ket dister an amzer a ya ganto, nemed emaint e fin ar min-tinvez (10e15-11e) ha war MF nemetken; hag, abaoe tost da vloaz, **5 munutenn a geleier** e gwenedeg, bemdez, war MF Moustoer-Loguneh.

2) **war an tele : " Breiz o veva "** (20 munutenn), deut da veza sizonieg, eleh digouezoud diou wech ar miz kentoh (da 18 eur, d'ar zadorn, ha skinet endro d'ar merher... da

11e30 !); hag **8 munutenn a geleier**, danvez kulturel anezo peurvuia, eleh an teir vunutenn a veze araog... nemed lakeet emaint (e diou wech, d'ar merher ha d'ar zadorn), tro 19e48, war FR3, e-diaevêz d'ar gelaouenn gomzet evid Breiz.

Fentuz eo kleved, koulz pefed ha rener FR3, o fougeal endra ma hellont pa 'z eus bremañ... tost da deir gwech muioh a geleier e brezoneg (taolit evez : **8 munutenn eleh 3 !**), hag, en oll, ouspenn diou wech muioh beb miz (tro **112 munutenn eleh 52**)...

Kement a fouge a zo gand ar memez re oh embann ez eus bet kontet, e 1978, 100 eurvez a abadennoù brezoneg muioh war ar radio evid ar bloaz araog, hag eo bet daougementet amzer or yez war an tele, o tremen euz 11 eur, evid ar bloavez a-bez, da 22 eur !!! ...

Soñjit 'ta : koustet o-deus an abadennoù nevez 1.800.000 a luriou, da lavared eo kement ha... **0,6 dre gant** euz an taillou pèet gand sellerien Breiz an tele !

Gand kement-se, evelato, sevenet, pe damzevenet, eo bet gand FR3 an " doarennoù " (pe " reolennoù ") termenet gand ar chart bet votet e miz genver 1978, evid an eurzeziou da ouestla d'an abadennoù nevez. A-zivoud an trede poent, savidigez Komite-Alia ar Hleved-ha-Selled, e chom dahmad sahet an traou... Nahet eo bet gand Rener-Meur FR3 kroui ar huzul-ze, - daoust m'eo gourhemennet gand lezenn 1974 (diwar-benn urziadur ar Skingomz hag ar Skinwel) sevel seurt komiteou da rei aliou da renerien-rannvroioù ar gompagnunez... Ha daoust m'eo bet skrivet ebarz ar chart **gand tud FR3 o-unan (1) !**

Kinniget eo bet, e miz gwengolo, rei da **Gevrenn Politikerez kulturel ar Huzul Sevenadurel** ar garg da ober labour ar Homite-Alia, da hortoz na vefe savet ar Strollad meneget e lezenn 74 : nahet eo bet, gand komzou troidelleg, skler ar ster anezo evelato, gand an Ao. Contamine e-unan.

An " diskleriadurioù " mesket-kenañ, ouspenn ma ne oant ket gwall hegarad, a deurvezas rei an ao. Coubant war ar poent-se ne rejont nemed lakaad muioh war-wel youl dibleg tud FR3. Ken na oe digemeret **a-unvouez** an Ali kinniget gand Y. Gicquel, - goude beza bet klevet evezadennoù ha

(1) Dishefvel-mad ar skrid-se diouz an hini a oa bet votet gand Kuzul-Breiz, e miz gwengolo 77, evel a ouezer. Ne gomzom bet euz ar mennad all, reza ha klok, a oa bet kinniget da Gomision Kulturel Kuzul-Breiz gand A. Keravel... hag a oa bet divizet e vije bet mesket gand skrid ar C.E.S., hogen a oe lammet kuit gand H. Bénard euz e " rapport " diweza.

goulennou A. Keravel, P. Bernard, G. Morin, P. Denez, R. Le Bossé ha G. Mauduit.

E-touez meur a dra all (an diouer a dud hag a halloud evid filma en diavêz; afer P. Menoret, tennet kuit e garg digantañ; an dale kemeret evid kregi gand abadennoù e galloeg; brezonegerien bro-Naoned ha Sant-Nazer o klemm), ne oe ket market keñveria gand plas yezou bihan all Europa war ar radio hag en tele.

An Ali votet gand ar Huzul Sevenadurel a ya a-du gand ar mennadoù digemeret ar zizunioù kentoh gand ar C.E.S. ha gand Kuzul-Breiz a-zivoud Skingomz ha Skinwel, o tamall berrentez an abadennoù brezoneg, o houlenñ adarre lakaad en e zav ar Homite-alia prometet gand ar chart. Hag e houlenñ ar Huzul ma vefe greet difreiou a-ratoz diouz tu ministr ar Hultur, da helloud diskoulma an afer-mañ hervez m'eo dleet (2).

Rag-se, divizet eo bet gand ar Huzul : 1) lakaad kas " **goulennou dre skrid** " dre ar Gannaded; - 2) poueza evid ma vo embannet eun dekred ispisial **evid kroui ar Homite-Alia**; - 3) **kas dileuridi** euz ar Huzul, gand Kannaded, daved Renner FR3 ha Ministr ar Hultur.

EMGLEO BREIZ

N.B. : **Dalhmad war dachenn ar Hleved-ha-Selled**. Renta kont ha breutaad a zo bet greet, e Kuzul Sevenadurel an 23.2.79 diwar-benn kement a vez greet gand eun toullad strolladoù o labourad war dachenn ar filma, an enrollasonerez ha kanaouennoù h.a. ... Studiet e vo piseh ouz an ezommou en domaniou-ze. Diwar vremañ, war houlenñ P. Monjarret (B.A.S.), eo bet divizet harpa **kroui eun oberenn zonerez beb bloaz**, ma heller, da lavared eo ma vez roet eur yalhad deread evid an dra-ze gand Komite Etredepartamant ar Chart.

(2) Embannet eo bet an Ali war ar helaoennoù dre aked " **Amañ, Emgleo Breiz** ".

Teir eurvez evid ar Brezoneg en Derez Kenta !

Setu meur a vloavez dija m'eo bet embannet gand sindikajou ar skolêrien dindan-Stad an tri departamant a Vreiz-Izel e houlenñont e vefe urziet ar helenn brezoneg en eur hiz nevez, gand mond en tu all da reolennoù striz al lezenn Deixonne, - eul lezenn bet lakeet ouz he heul eur reoliadur ha ne zigase nemed skoilhou ouz studi ar " yez-rannvro ".

Warlene hag ar bloaz-mañ, eo bet nevezet taolenn goulennou ar sindikajou a-zivoud ar brezoneg hag ar zevenadur-bro. Bez on-eus dirazom eun toullad pennadoù kaset da Emgleo Breiz koulz ha da Guzul Sevenadurel Breiz gand tri strollad departamant ar S.N.I. e Breiz-Izel. Div eur hanter beb sizun eo e houlenñont evid ar vistri a youl vad a garfe kelenn ar brezoneg, - eleh an eurvez nemeti aotreet gand lezenn 1951, gand kelhlizer 1976 Haby ha gand Chart 1978.

Red eo goud, ahendall, e oa bet bodet e Pariz, warlene, e miz mae, gand ar S.N.I., eur hendalh a dri devez diwar-benn ar hulturiou ha yezou-rannvro. Da gloza ar hendalh, e oe embannet eur skrid o houlenñ kaoud beteg teir eurvez ar zizun evid studi yez ar vro, - oksitaneg, brezoneg, hag all... Kemend-all a vez goulennet gand ar S.G.E.N. ha gand strolladoù ar skolêrien prevez.

Daoust ha pouez all ar S.N.I. hag ar Sindikajou all a gelennerien a vije, tamm pe damm, o lakaad pennadureziou a zo da jefich temz-spered e-keñver ar reolennoù bet lakeet da ren beteg-henn, striz ha dibleg, gand tud an " Deskadurez ", e kement bro a gaver e Frañs ? Daoust hag e heller kredi, goude klevet ar gaos a zo bet e miz c'hwevrer diweza en eur bureo euz minister ar Skolioù ? ...

Tro hanter-c'hwevrer, eun toulladig mignoned euz D.P.L.F. a zo bet digemeret gand an Ao. Camous, kuzulier stag ouz Bureo ar Ministr. E-touez traou all hag e oant deut da gomz anezo, e oa kudenn kelenn yez ar Rannvro e klasou an Derez kenta. Perag, a houlennas or heneiled, perag ne vez ket gellet, e Breiz, en Oksitania, hag all, ober evel e Bro-Euskadi-an-Nord : implij teir eurvez ar zizun, da gemer war amzer an " Oberiantizou-diorren " (" Activités d'éveil "), evid kelenn brezoneg, oksitaneg, koulz hag euskareg ? Rag erbedet eo bet gand Enseller Akademieiz Pau d'ar skolêrien baskeg lakaad studia euskareg e-doug eun hanter- eurvez bemdez hag eun tammig muioh zoken (teir eurvez, beb sizun)...

Ha respontet e oe da dud D.P.L.F. e hell hiviziken ar Rektourien hag an Ensellerien Akademieiz, war-eeun, diouz o ferz o-unan, rei ar memez aotre hag an hini bet roet da skolêrien ar vro Vask, - oh implij eur gemennadurez nevez, embannet gand ar ministr diwar-benn an " digengreizenna " (" déconcentration "). An tu o-deus bremañ ar re a zo e penn mererez ar skoliou en Akademieizou pe an departamañchou da zivizoud evelse war veur a dachenn " e stern ar galloud a zigengreizenna " (trei a reom ger evid ger ar formulenn halleg) a zo fiziet enno.

Setu 'ta, hervez an Ao. Camous, n'eus skoill ebed o vired ouz Rektor Roazon hag Ensellerien Akademieiz Kemper, Sant-Brieg ha Gwened (ar re-mañ, da nebeuta) da ober evel Enseller ar Pireneou-Atlantel p'e-neus kaset da skolêrien da skolêrezed Euskadi-an-Nord, tremen daou vloaz a zo dija, an ali stard-mañ :

" Lors d'un récent stage, des maîtres enseignant le basque dans leur classe m'ont interrogé sur le temps susceptible d'être consacré chaque jour à cette discipline. Je leur ai répondu qu'il me semblait opportun de familiariser les enfants avec l'usage de la langue locale pendant trente minutes de l'horaire scolaire quotidien.

" Au moment où nous déployons nos efforts pour la défense de la langue basque, je crois qu'il est judicieux de soumettre à l'expérience un tel horaire : celui-ci pourrait donc utilement être fixé à trois heures hebdomadaires. Cet enseignement s'adressant à des élèves volontaires, je souhaite ardemment que l'on mette tout en œuvre pour que les familles soient largement informées et s'associent au travail de leurs enfants. » (Notenn euz an 13.12.1977, sinet gand H. Mazurié, Enseller Akademieiz ar Pireneou-Atlantel.)

Emichañs, ne zaleo ket an Ao. Martin, Rektor Roazon, da gas eun ali ken stard all da Aotrounez Ensellerien Akademie-

zou Penn-ar-Bed, ar Morbihan hag Ocheier-an-Hanternoz, evid ma hello beza roet brud d'ar gemennadurez nevez araog ar vakañsou braz, e-sell beza lakeet da dalvoud diwar miz gwengolo a zeu, evid ar helenn hag an implij brezoneg e-barz ar skoliou kenta hag ar skoliou-bugaligou.

Ken poelleg all e vefe ober ive, amañ e Breiz, ar pez a zo bet greet abaoe eur seiz pe eiz vloaz zo dija e Bro-Euskadi-an-Nord, evid an euskareg, gand skoazell yalhadou a-ratoz-kaer a-berz an Deskadurez : karga eun toullad mistri ha mestrezed-skol da ober, pepini anezo, wardro kelenn or yez e klasou an Derez kenta eur hanton pe eun niver bennag a skoliou. Da lavared eo sevel ar strolad " itineranted " goulennet abaoe bloaveziou ganeom ha gand ar sindikajou kelennerien. Gwelet eo bet, ahendall, emañ ar memez goulenn ive, bremañ, war roll mennadou Kuzul-Breiz, evel ma oa dija, da heul kinnigou " Emgleo Breiz ", e mennadou ar Huzuljou-departamant.

Eun dra da houd c'hoaz : ar bloaz-mañ eo bet kaset da bemzeg (15) niver an " itineranted " e Euskadi Bro-Hall, - evid ar pemzeg kanton ez eus er vro.

E.B.

N.B. : Daoust m'eo disheñvel-kreñn ar pez a zo bet lavaret gand an Ao. Camous d'or heneiled euz D.P.L.F. ouz doareou-ober a anavezom ahendall gand minister an Deskadurez evid ar Helenn brezoneg pe kelenn ar yezou " minorezel " all, on-eus kredet e oa reiz lakaad an ali-ze da veza anavezet.

Notennig ouspenn. - Bez ez eo D.P.L.F., " Défense et Promotion des Langues de France " (= Divenn ha kas war-raog Yezou Bro-Hall) ar hevredigez o strolia eun toullad emzavioù sevenadurel euz seiz minorez vroadel ar Vro-C'hwehkorn. Sekretour-meur : J. Dorandeu (Katalanad, Pariz ; unan euz ar zekretourien a zo A. Keravel.

KELOU NEVEZ : petra deuiio da veza an " Eil Yez " ?

Setu 'ta m'eo bet embannet a-daol-trumm, d'ar 17 a viz ebrel, e Strasbourg, gand J. Pelletier, Sekretour-Stad an Deskadurez, e vefer o prienti kemmou a-bouez e kelennadurez ar yezou en Eil Derez ! ... Ne vefe ket kroget ken gand studi eun eil yez veo er bederved klas, barz ar skolachou (etre 13 ha 14 vloaz), hogen daou vloaz goude, en eilved klas, barz al liseou (etre 15 ha 16 vloaz). Hag ouspenn-ze, ne hellfe mui beza dibabet eun trede yez veo gand ar vugale...

Hag e vefe lakeet ar reoliadur nevez da dalvoud adal digor ar bloavezh-skol kenta da zond !

Gand-se, petra hello dond da veza ar helenn brezoneg evel " eil yez ", eur helenn hag a oa da gregi er bederved klas ? Touet eo bet deom e talvezfe da " zanvez-dibabet " diwar miz gwengojo a zeu. Eun enklask emeur zoken oh ober, ar miziou-mañ, ebarz ar skola-chou, da anaoud niver tost-da-vad ar re yaouank o-devez c'hoant studia or yez evelse, da lavared eo teir eurvez ar zizun, e-diabarz o implij-amzer reiz. Hag e lavare deom Rektor Roazon, eun nebeud sizuniou zo, e Sant-Brieg, dirag Kuzul Breiz, ne oa ket echu studia ar gudenn, d'ar mare-ze, nemed e heller beza asur e vo greet peb tra hervez m'eo skrivet ebarz ar chart...

Lakaom e teufe da wir ar mennad displeget gand J. Pelletier, - eil yez estren ebed mui ebarz ar skola-chou, - daoust hag e heller kredi e vefe dalhet evelato da bromesa ar chart e-keñver ar brezoneg er bederved klas ?

Brudou souezuz a oa bet klevet dija : ne vefe kelen-net ar brezoneg da eil yez nemed en eur skolaj e peb kêr, - ar vugale c'hoant ganto studia yez o bro o rano-koud neuze darempredi ar skol nemeti-ze, forz peleh e vefent o chom er gêr-ze (an diêzamant o veza evid skolidi o chom er hêriou braz pe grenn), pe neuze tremen heb brezoneg (1)...

Ma vez bremañ lakeet da dalvoud, kerkoulz evid ar brezoneg hag evid ar yezou estren, urziou evel ma 'z eus kont da rei, diouz klevet an Ao. Pelletier, n'o-devo yaouankizou Breiz nemed tri bloaz ken d'en em varre-kaad e-sell tremen an arnodenn dre zibab er Vachelou-riez, ha c'hoaz ma vez dalhet d'ar bromesa all-mañ... ha ma vefe kelennet or yez en o lise ! ...

Daoust ha lezet e vo pennrenerien ar Ru Grenelle da walla, diwar ar bloavezh kenta ma oa dezi beza implijet, eur reolenn bet lakeet ganto o-unan barz chart 1978 e plas ar skrid a oa bet digemeret da genta gand Asambleou Breiz ?

Petra da zoñjal ahendall diwar-benn eun den a garg uhel, kouviet da zond aberz e houarnamant da zigeri eur hendalh bodet ennañ dileuridi ofisiel eun tregont bennag a Stadou, hag eñ o stlepel evelse ouz e gouviedi eur brezegenn o vond rag-eeun a-eneb d'o menoz-ziou, anavezet mad gantañ ?

Hervez m'on-eus gouezet, eun taol euz ar re wasa eo bet komzou J. Pelletier evid brud renerien bremañ Bro-Hall... Ha respont ar Hendalh a gaver en unan euz an " erbedadennoù " bet votet da gloza an emvod-studi : aliet e vez eno d'an oll Stadou lakaad eun eil yez veo war roll studiou ar Helennerez-dre-red. Evid Bro-Hall eta, war roll studiou kenta Kelhiad an Eil Derez (araog 16 vloaz). Ar hontrol rik euz ar menoz dispaket en eur hiz ken amzeread d'ar Gendalhidi gand an Iz-Ministr.

Hag eun eil tra (ha ne oa ket moarvad gouarnamant Bro-Hall o c'hoantaad e teufe er-mêz !) a zo bet erbedet en eur skrid all : ma vo roet tu d'ar yezou minorezel, en oll Stadou, beza kaset-war-raog, kelennet hag implijet e peb doare, - evel m'eo gourhemennet en Emglevadegou etrevroadel hag e Skrid Helsinki.

Ebarz ar pennad e galleg on-eus kaset d'ar helaouen-nou (2) eo kontet ganeom e oa bet goulennet ouz J. Pelletier, raktal goude e brezegenn-digeri, penaoz e helle ar menoz nevez-displeget gantañ klota gand er pezh a zo prometet d'ar Vretoned er Chart Sevenadurel

ha d'an Oksitaned, da skwer, gand ar ministr Haby diwar-benn ar yezou-rannvro gall evel danvez-dre-zibab. An hini a houlenas an dra-ze ouz dileuriad gouarnamant Pariz a oa unan euz renerien Kendalh Strasbourg. Ha souezet mik an Aotrou Iz-Ministr, ken na gavas tra all ebed da eilgeria nemed " n'e-noa ket bet soñj ken a gement-se !... " Ha ken brell-ze e vefe an den ?... Pe e vezer kentoh o prienti eun dra bennag a zoare, da lavared eo eun dro gamm nevez-ijinet ?

SKOUARN DANO

(1) Ouspenn-ze, hervez ar helaouennoù, e vefe kresket niver bihanna ar skolidi da gaoud evid beza aotreet kelenn eun eil yez : 15, eleh 8 pe 10... — Ouspenn a oa, kent evid na gomzas J. Pelletier : bez e oa ar minister o vond da strisaad an aotre da zibab ar yez-rannvro da eil yez veo er bederved klas. Gortoz a raim, avad, ken na vo gwiriet ha spisaet ar helou-ze (eur helou eo, ha n'eo ket eur " brud " nemetken)...

(2) " **Amañ, Emgleo Breiz** ", pennad 728, bet moulet war Ouest-France ha kelaouennoù all, d'ar 28.4.79 : " L'égrété... ou plan d'unité mûri ? "

EUR GUDENN DA ZIROUESTLA

Abaoe m'eo bet savet, bloaz a zo, e rank Kuzul Sevenadurel Breiz tremen dre zervichou Mererez-Rannvro an Aferiou Kulturel (Roazon) evid renta kont euz e emvoudou ha divizadurioù, kouvia e izili, ober e labourioù ha difreioù. Sevenet e vez ar garg-se en eur hiz reiz, dleet eo henn lavared, dre aked Rener an Aferiou Kulturel, an Ao. Bohuon, daoust m'emañ berr gantañ niver e implijidi, hervez klevet.

Red e vefe d'ar Huzul kaoud eun implijad dezañ e-unan, gand eur bureo hag ar staliadur red (evel m'e-neus bremañ Ajañs Teknik Breiz, e Plouarzel), da gas buan awalh e labour war-raog. Kement-se gand skoazell eur yalhad a-berz ar hef renet gand Komite etredpartamant ar Skrid-diazez. Evelse hepken e hello ar Huzul harpa da vad an Oberiantizou Sevenadurel dre Vreiz a-bez.

N'eo ket ar skoilou a ra diouer avad evid ma hellfe er Huzul dond a-benn da zeveni evelse e gefridi e peb frankiz.

AR BREZONEG EBARZ AR HELAOUENNOU

1. - BREZONEG WAR AR HELAOUENNOU PEMDEZIEG

a) War " **Ouest-France** " : Beb sizun, e kaver e moulladurioù Penn-ar-Bed, Ocheier-an-Hanternoz, ar Morbihan, hag a-wechou war re an Il-ha-Gwilen, pennadou an eil rummad a gentelioù brezoneg savet gand Andreo Merser : " **C'hwil vo brezonegerien - C'hwil vo brehonegerion** ". Ouspenn 150 pennad seurt-se ez eus bet gwelet dija, abaoe tri pe bevar bloaz, peurvuia unan euz deveziou kreiz pe penn kenta ar zizun (1).

Dalhmad war " **Ouest-France** ", en he moulladurioù Breiz (nemed re departamant al Loar-Atlantel), ez eus eun nevezenti, pe gentoh eur " adnevezi " a-zoare da zaludi ; adkroget eo or heneil ha kenlabourer Per-Jakez **Helias** da ginnig da lennerien ar brasa kelaouenn a zo e Breiz, beb merher, eur pennad e brezoneg keñver-ha-keñver gand an droidigez halleg, dindan an titl diouyezeg : " **Etre deh ha warhoaz - Entre hier et demain** ". Dres evel ma reas or mignon epad pemzeg vloaz, dindan titloù a jefchas ouspenn eur wech, betek 1975, pa gouezas warnañ brud ken braz e " **Varh Ourgouill** "... ha ma oe debret e dammig amzer gand mond ha dond dre ar bed, kouiz lavared, gand prezegennoù hag abadennoù-sina !... Goud a reer ez eo al leor-ze dastumadenn eun darn hepken euz ar hantadou a skridoù savet gand ar skrivagner a zizun da zizun evid lennerien " **Ouest-France** ".

b) War an " **Télégramme** " : Derhel a ra ar gelaouenn bemdezieg " **Le Télégramme** ", abaoe seiz pe eiz vloaz, da embann, diou wech ar zizun, d'ar merher ha d'ar zadorn, kentelioù brezoneg or heneil all hag ive kenlabourer Visant **Selté**. Setu bremañ an eilved bloavez ma teu evelse er-mez pennadou a dalvoudegez diwar-benn kêriou ha parrezioù Breiz-Izel, o tresa e taolennou berr istor o zavadurioù, o zud brudet, ar mojennoù diwar o fenn, a-hed an Dro-Vreiz emañ an oberour oh ober gand Soazig, e " eilgeriezh " war ar radio. Rag, her goud a reer, kentelioù Visant war an " **Télégramme** " a vez klevet, an deveziou ma vezont embannet, war gwagennoù Radio-Brest (213 m ha M.F. 93 Mgz, da 12e25 pe wardro).

(1) Ahendall, embannet e vez ingal, beb sizun, pennad e galleg Emgleo Breiz diwar-benn kement a denn d'ar stourm evid yez ha kultur Breiz : ar 730^{ved} pennad a zo nevez bet embannet...

2. - BREZONEG WAR GELAOUENNOU ALL

Pennadoù e brezoneg a vez gwelet, koulz lavared war beb niverenn eun toulladig kelaouennoù sizunieg pe vizieg a Vreiz, - e diavéz da gelaouennoù an Emzao :

- " **Le Combat** ", kelaouenn ar P.S. e departamant Ochou-an-Hanternoz, a vez kavet enni pennadoù, aliez e gwerzennoù, gand or heneil " **Ar Stourmer** ", - an droidigez lakeet e-keñver evid an nann-vrezonegerien, - an danvez anezo, - divizou, peurvuia, - o tenna d'an darvoudoù ha tedoù politikel, hag ive da emzao ar brezoneg ha d'ar frankizou evid Breiz.

- " **Vivre au pays - Le combat socialiste** ", kelaouenn vizieg ar P.S.U. evid Breiz a-bez, e lenner enni, bremañ, en he stumm nevez, pennadoù brezoneg **Treleger**, dezañ da ditl : " **Bevañ e Breiz** " : keleier ha burutellerez berr, liziri a-wechou, aliez o tenna da wiriour ar vro pe ar vez. Ne vez ket mui lakeet a droidigez e galleg da heul ar pennadoù (eur bajennad a-bez).

- " **Bretagne Nouvelle** ", kelaouenn sizunieg ar P.C.F. evid pevar departamant Rannvro-Vreiz, a vez embannet ganti, a vare da vare, gwechou vez beb sizun, epad marevioù all, pennadoù berr e brezoneg; kavet e vez enni ive studiadennoù e galleg o tenna da gultur Breiz.

- " **Le Trégor** " embannet e Lanuon, a vez enni, gwech ha gwech all, pennadoù pe kontadennoù e brezoneg.

Ne venegom ket amañ, ahendall, kement kelaouenn euz an Emzao o voulla eun darn euz he fajennoù e brezoneg, pe moulet penn-da-benn en or vez. Eur wech all, e vo savet ar roll anezo.

Digas a reom da zofj, ouspenn-ze, e kaver beb bloaz roll kement tra bet embannet e brezoneg en eun niverenn euz " **Studi** ", ar gelaouenn renet gand Yann an Du hag Ifig ar Berr ha moulet e Roazon gand Kreizenn Rannvro an Enklask hag ar Skoazell pedagogel (C.R.D.P.).

3. - PAJENNOU E BREZONEG E KELAOUENNOU AN TIEZ-KÉR

a) Beb miz e teu er-méz eur gelaouenn (a 32 bajenn peurliesa), " **Brest-Espoir** " heh ano, embannet gand Servij Kelaoui Ti-Kêr Vrest, moulet 90.000 skwerenn anezi, hag a vez lakeet e kement boest-liziri a gaver war zouar ar gêr-mañ. N'or bije ket bet abeg da gomz amañ euz ar gelaouenn-ze ma ne vefe ket bet enni, beb miz, beteg-henn, eur bajennad e brezoneg, e-keñver outi an droidigez pe an diverra e galleg. Sinet e vez tro-ha-tro ar pennad e brezoneg gand unan euz kuzulierien an tri strollad oh ober ar Huzul : ar P.S., ar P.C.F. hag an U.D.B.

Setu amañ, kement ha rei skwerioù, titloù an tri bennad diweza embannet ar mizioù tremen-mañ : " **Penoz mond er-méz deuz ar Hriz ?** ", gand J. Conan (P.C.F.), " **E Kuzul-Breiz** " (renta-kont euz Emvod miz c'hwever ar Huzul gand A. Keravel), " **Ar Brezhoneg hag ar vuhez publik** ", gand P. Merrien.

Eveljust, kavet e vez e " **Brest-Espoir** ", e-touez ar heleier euz buhez Kêr-Vrest, pennadoù diwar-benn an oberiantizou kulturel, ha, da skwer, diwar-benn kentelioù ha pardaezioù Kreizenn Vreizeg an Arzou-Pobl, ar strollad krouet gand R. Abjean ha P.-I. Moign hag e-neus greec berz e vioaveziad kenta a gelenn Sonerez e karterioù Brest.

Setu roet eur skwer euz ar benta gand Kuzul Kêr-Vrest da guzulier ar bèrioù all a Vreiz-Izel (kerkoulz ha da re Breiz-Uhel, na petra 'ta, pa 'z eus

kalz a vrezonegerien dre eno ive), hag a vez embannet ganto eur gelaouenn.

E gwirionez, Ti-Kêr Vrest n'emañ ket e-unan evelato e rei plas da yez ar vro e pajennoù e gelaouenn. Hervez ez eus bet lavaret deom, bez e kaver ive brezoneg, gwechou zo, war gelaouenn Ti-Kêr Kemper, en hini komun ar Merzer, beb miz, hag en hini Plougastell, beb sizun (follennoù lieskrivet).

Moarvad ez eus dre ar vro kuzulierioù kêrioù oh ober kemend-all !

Ma anavezit hini pe hini, ho-pet 'ta ar vadelez da rei deom da houd, - ha da gas (pe lakaad kas gand an Ti-Kêr) eun niverenn pe ziou, da Sekretour " **Brud Nevez** ", 6 rue Beaumarchais, 29200 Brest.

EMBANNADURIOU EMGLEO BREIZ

Evid studi pe kelenn ar yez :

* **KOMZOM, LENNOM HA SKRIVOM BREZONEG,**
gand J. Tricoire

Diou levrenn : Kenta lodenn - Eil lodenn.....	pephini : 25	F
Diou bladenn da heul al lodenn genta (KLT).....	24 ha	28,50 F
Eur gasetennig e brezoneg Leon, da heul an eil levrenn.....	40	F
Evid Bro-Wened : eur gasetennig evid al lodenn genta.....	30	F

* **AR BREZONEG DRE RADIO,**
LE BRETON PAR LES ONDES, gand V. Seite

Daou levr :		
Kenta levr. (evid ar re a zo o kregi gand ar studi).....	17,50	F
Eil levr (eil bloavezh).....	19,50	F
Eur gasetennig da heul peb levr.....	pephini : 30	F

* **Al levriou-ze eo a vez implijet gand ar Hestellou dre lize-mañ :**
- **Levriou J. Tricoire** : Kentelioù dre Lizez Skol ar Merbet, A. Merser, 6, rue Beaumarchais, 29200 Brest.

- **Levriou V. Seite** : Skol dre lizez, V. Seite, T¹ Carré, 29150 Kastellin
Da veza goulnnet en oll titelioù-levriou pe digand :
EMGLEO BREIZ, B.P. 17, - 29266 Brest Cedex
C.C.P. EMGLEO BREIZ, 1649-07 U Rennes

Ha prenet ho-peus al leoriou-man ?

- P.-M. Mevel : **Kan ha stourm**. Soniou, gwerziou, barzonegou. Toniou gand F. Danno, P. Monjarret, hag all ..... 20 lur.
- A. Merser : **200 rimadell** ..... 10 lur.
- P.-J. Helias : **Mevel ar Guskêr** ..... 10 lur.
- P.-J. Helias : **Penaoz e teuas eur Breizad da veza roue Bro-Zôz** ..... 45 lur.
- P.-J. Helias : **Ar Mên du**. Embannadur kenta ..... 25 lur.
- P.-J. Helias, Nest David : **Peziou-c'hoari** ..... 10 lur.
- Jakez Riou : **An ti satanazed**, gand notennou ..... 12 lur.
- * - J. Le Dû, Y. Le Berre : **Roue ar Portugal**, eur gontadenn bed dastumed gand F.M. an Uhel ..... 12 lur.
- Y. Miossec : **Eur veaj e Stadoù-Unanet an Amerik** ..... 15 lur.
- Ernest ar Barzig : **Buhez ha Faltazi**. Adembannadur. Levrenn genta ..... 10 lur.
- **Lapous-den Penn ar Bed**, renket hervez Synge gand C'hoariva Brezoneg Penn-ar-Bed ..... 10 lur.
- * - Naig Rozmor : **Karantez ha karantez** .. 18 lur.
- P. Le Roux : **Atlas linguistique de la Basse-Bretagne**. Advoulladenn an teir levrenn genta. Al levrenn ..... 40 lur.
- F. Falc'hun : **Les origines de la langue bretonne**. I. Argumentation historique .. 12 lur.

Evid ar vugale :

- Ar bleiz, ar havr, hag ar zeiz gavrig .. 5 lur.
- Ar paotrig bara-mel ..... 5 lur.
- Troiou-kamm an avel. Ar gaoter vihan. Ar marh-du bihan. Soubenn evid merenn. Ar 4 leor ..... 20 lur.
- Kanaouennou evid ar skoliou ..... 10 lur.

GOULENNIT AN OLL LEORIOU-MAN
DIGAND BRUD NEVEZ
6, ru Beaumarchais, 29200 BREST

Konta 10 % evid ar mizou-kas.
En tu all da 100 lur a brenadennoù : heb mizou-kas.

Setu amañ eun niverenn aozet gand Emgleo Breiz da lakaad keñver-ha-keñver danvez ar Skrid-diazez ha kement a jom da zeveni e-touez ar promesou greet d'ar Vretoned e 1978 gand ar gouarnamant.

Goulennou resiz a zo bet diskleriet gand Kuzul-Rannvro ha Kuzul Sevenadurel Breiz : Daoust hag ar Gannaded hag ar guzulierien dilennet gand ar Vretoned a ouezo poueza evel m'eo dleet ganto evid ma vo lakeet da dalvoud oll divizou ar chart ?

Voici un numéro préparé par Emgleo Breiz afin de mettre en regard le texte de la Charte Culturelle et tout ce qui reste à mettre en vigueur des promesses faites aux Bretons en 1978 par le gouvernement.

Des questions précises ont été posées par le Conseil Régional et le Conseil Culturel de Bretagne : Est-ce que les Parlementaires et Conseillers élus par les Bretons sauront insister comme ils le doivent afin que toutes les mesures de la Charte soient appliquées ?